

Sygn. akt III CSK 351/17

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku B.G.
przy uczestnictwie M.G.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 maja 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 11 kwietnia 2017 r., sygn. akt II Ca [...] /16,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wnioskodawczynie wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które przedstawiła w formie pytań: 1) Czy pomimo skuteczności ex nunc orzeczenia dotyczącego żądania o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli na skutek odwołania darowizny, żądanie to zgłoszone w toku postępowania o podział majątku wspólnego, a zatem po dacie ustania wspólności majątkowej małżeńskiej stanowi spór o własność, który powinien w myśl art. 618 § 1 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. podlegać rozpoznaniu w toku postępowania o podział majątku wspólnego; 2) Czy na gruncie przepisów przed nowelizacją z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw nieznających formy dokumentowej, treść niepodpisanego własnoręcznie wydruku komputerowego, zawierającego dane adresowe określonej osoby (wskazanej jako nadawca pisma) można uznać za skuteczne oświadczenie woli; 3) Czy powaga rzeczy osądzonej dotyczącej wyroku wydanego w sprawie o rozwód odnosi się wyłącznie do orzeczenia w zakresie rozvodu i ponoszenia winy za rozkład pożycia małżeńskiego i pozwala na czynienie odrębnych ustaleń faktycznych co do zachowań małżonków w trakcie trwania związku małżeńskiego w innym postępowaniu, czy też obejmuje również

ustalenia faktyczne czynione w zakresie zawinienia małżonków, wyłączając taką możliwość w toku późniejszych postępowań.

Wnioskodawczyni powołała się też na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), mającą wynikać z naruszenia przez Sąd II instancji prawa procesowego, to jest: art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w związku z nierozważeniem wszystkich zarzutów zgłoszonych w apelacji.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni, mającego znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436, z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, nieopubl.). Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i podanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”.

Odpowiedzi na pierwsze z pytań sformułowanych przez wnioskodawczynię dostarcza uchwała z 12 stycznia 2010 r., III CZP 114/09 (OSNC 2010, nr 7-8, poz. 112), w której Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sprawa pomiędzy współwłaścicielami o stwierdzenie obowiązku złożenia przez obdarowanego oświadczenia woli co do przeniesienia na darczyńcę przedmiotu odwołanej darowizny jest sporem o prawo własności w rozumieniu art. 618 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Sąd drugiej instancji bierze z urzędu pod uwagę niedopuszczalność - z chwilą wszczęcia postępowania o zniesienie współwłasności - odrębnego postępowania w takiej sprawie. Uchwała ta zapadła wprawdzie w postępowaniu o zniesienie współwłasności, ale do tego samego zmierza postępowanie o podział

majątku wspólnego; szczególne dla takiej sprawy jest natomiast źródło, z którego wynika stosunek współwłasności pomiędzy jej stronami. Wypada dodać, że jeśli - jak w niniejszej sprawie - samo roszczenie o złożenie oświadczenia woli dotyczące udziału we własności nieruchomości, która została wymieniona we wniosku jako podlegająca podziałowi powstało przed ustaniem wspólności ustawowej małżeńskiej (ze względu na datę odwołania darowizny), to rozstrzygnięcie o jego zasadności musi nastąpić przed dokonaniem podziału, gdyż decyduje ono o jego przedmiocie i zakresie niezbędnych rozliczeń.

Z ustaleń Sądów obu instancji przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia (k. 183, drugi akapit) wynika, że uczestnik złożył wnioskodawczynie oświadczenie woli o odwołaniu darowizny w piśmie z 8 października 2012 r., które wnioskodawczynie odebrała 12 października 2012 r. Wnioskodawczynie wiedziała od kogo pochodzi to oświadczenie, czego dotyczy i z jakich przyczyn zostało złożone. Sąd I instancji w ramach oceny prawnej sprawy podkreślił, że dla odwołania darowizny nie jest konieczne zachowanie formy pisemnej, a w ramach oceny dowodów wywiódł, iż zebrany materiał dowodowy stwarzał podstawy do przyjęcia, że uczestnik wyraził wobec wnioskodawczynie wolę odwołania uczynionej na jej rzecz darowizny udziału we własności nieruchomości. Sąd I instancji dostrzegł zmiany w twierdzeniach wnioskodawczynie na temat okoliczności, w jakich zapoznała się z oświadczeniem uczestnika i wyciągnął z tej postawy procesowej stosowne wnioski. Ustalenia te zaaprobował Sąd II instancji. Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia, którą Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej byłby związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) nie pozwala zatem na poszukiwanie odpowiedzi na drugie z pytań sformułowanych przez skarżącego. Sąd Najwyższy nie prowadzi dowodów, nie dokonuje ustaleń faktycznych, a z perspektywy przedmiotu postępowania - przy braku zastrzeżenia szczególnej formy dla odwołania darowizny, która by miała znaczenie *ad solemnitatem* - istotne było jedynie ustalenie, że uczestnik przekazał wnioskodawczynie wolę odwołania darowizny.

Gdy zaś chodzi o granice powagi rzeczy osądzonej wyroku rozwodowego, to muszą być one wyznaczone ściśle zgodnie z treścią art. 366 k.p.c. O zakresie mocy wiążącej wyroków sądowych Sąd Najwyższy wypowiadał się wielokrotnie.

Ostatnio w uzasadnieniu wyroku z 13 października 2017 r., I CSK 46/17 (nieopubl.) wyjaśnił, że „przepis art. 365 k.p.c. nie określa wprost granic przedmiotowych mocy wiążącej, niemniej jednak w orzecznictwie sięga się w tym zakresie trafnie do art. 366 k.p.c., regulującego przedmiotowe granice powagi rzeczy osądzonej, co znajduje uzasadnienie w założeniu, że powaga rzeczy osądzonej i moc wiążąca są dwoma aspektami tej samej instytucji, jaką jest prawomocność materialna orzeczenia. Mocą wiążącą objęte są w konsekwencji te ustalenia, które w związku z podstawą sporu stanowiły przedmiot rozstrzygnięcia, przy czym przedmiot ten należy postrzegać przez pryzmat żądania pozwu i faktów przytoczonych w celu jego uzasadnienia (art. 187 § 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 321 § 1 k.p.c.). Nie są natomiast objęte mocą wiążącą kwestie wstępne, o których sąd rozstrzyga dążąc do wydania orzeczenia, ani też ustalenia faktyczne i poglądy interpretacyjne stojące u podstaw prawomocnego orzeczenia.”

Mocą wiążącą wyroku rozwodowego może być zatem objęte co najwyżej stwierdzenie, że do rozwodu stron doszło z winy ich obu. W niniejszej sprawie Sady obu instancji zajmowały się jednak nie okolicznościami, które doprowadziły do rozkładu pożycia małżeńskiego, ale oceną postawy wnioskodawczyni jako obdarowanej wobec uczestnika - darczyńcy i dopatrzyły się w niej konkretnych zachowań świadczących o rażącej niewdzięczności. Takiej ocenie z całą pewnością nie stoi na przeszkodzie orzeczenie rozwodu małżeństwa stron z winy obojga małżonków.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wiąże się z ewidentną i widoczną już na pierwszy rzut oka wadliwością zaskarżonego orzeczenia, której stwierdzenie nie wymaga prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. W postanowieniu z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12 (nieopubl.), Sąd Najwyższy wyjaśnił ponadto, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu. Zaskarżone postanowienie z całą pewnością nie jest dotknięte

wadliwością o takich cechach, jak opisane wyżej. Sąd II instancji wyjaśnił, na jakiej podstawie faktycznej i prawnej zapadło zaskarżone postanowienie. Pominął rozważanie wyłącznie tych zarzutów apelacyjnych, które - w świetle podanego wyżej stanowiska co do sposobu odpowiedzi na sformułowane przez wnioskodawczynię problemy prawne - trafnie uznał za nieistotne dla rozstrzygnięcia.

Z uwagi na wstępny charakter zaskarżonego postanowienia, orzeczenie o kosztach postępowania wywołanego skargą kasacyjną wnioskodawczyni powinno nastąpić w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, stosownie do zasady rozstrzygnięcia o nich, którą przyjmie Sąd *meriti*.

jw

a.ł.